

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับก่อน ๆ ไม่ได้เน้นหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยก่อนเข้าเรียนเท่ากับการจัดการศึกษาระดับอื่น เมื่อเริ่มใช้โครงการศึกษา พุทธศักราช 2441 ได้มีการจัดชั้นมูลศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมุ่งสอนเด็กระดับก่อนประถมศึกษาให้มีความรู้ที่จะเข้าเรียนในระดับสูงขึ้นไป แต่ก็ไม่ได้กำหนดอายุเด็กและจำนวนปีที่เข้าศึกษาไว้ จนถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2503 จึงได้กำหนดการศึกษาระดับอนุบาลขึ้นให้มีชั้นอนุบาล 1, 2 หรือ 3¹ พร้อมทั้งกำหนดอายุเด็กที่จะเข้าศึกษาไว้ด้วย

พิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ในส่วนที่กำหนดแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนอันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้เน้นถึงความสำคัญของเด็กวัยก่อนเข้าเรียนเป็นจุดสำคัญของเป้าหมาย เพราะเด็กดังกล่าวโดยเฉพาะในแหล่งเสื่อมโทรมและชนบทที่ห่างไกล กำลังประสบปัญหาในเรื่องการขาดอาหาร ขาดหลักประกันด้านสาธารณสุขและการศึกษาอันเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของคน² ดังนั้นเพื่อจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าว ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 จึงได้กำหนดว่าการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดู

¹สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานผลการวิจัย การจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และท่าปกเจริญผล, 2522), หน้า 10.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

เด็กก่อนการศึกษาภาคบังคับเพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านที่จะเข้ารับการศึกษาต่อไป การจัดสถานศึกษาระดับนี้อาจจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือการศึกษานอกโรงเรียน โดยอาจจัดเป็นสถานรับเลี้ยงดูเด็ก หรือศูนย์เด็กปฐมวัยหรืออาจจัดเป็นชั้นเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลก็ได้ แต่แนวนโยบายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ก็ไม่ไ้มุ่งส่งเสริมโดยกำหนดให้เป็นภาระของรัฐ แต่สนับสนุนให้ท้องถิ่นและภาคเอกชนจัดให้มากที่สุด และรัฐจะจัดการศึกษาระดับนี้เพียงเพื่อเป็นตัวอย่างและเพื่อการค้นคว้าวิจัยเท่านั้น¹

ปัจจุบันการให้การศึกษาแก่เด็กในระดับก่อนวัยเรียนขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลกได้จัดตั้งสถานสำหรับเด็กในวัยนี้ขึ้นและมักจะมีรูปแบบแตกต่างกัน แต่จุดหมายใหญ่ก็เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพและส่งเสริมการศึกษาของเด็ก สำหรับในประเทศไทยมีหน่วยงานที่จัดบริการเด็กก่อนวัยเรียนอยู่หลายหน่วยงานด้วยกัน จากสถิติในปีพุทธศักราช 2520 มีจำนวนศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนทั้งประเทศประมาณ 4,488 แห่ง² แต่การจัดบริการของหน่วยงานที่มีอยู่จำนวนมากเหล่านี้ก็ไม่ประสบผลดีเท่าที่ควร เพราะจากสรุปผลการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือการจัดศูนย์หรือโรงเรียนเด็กวัยก่อนประถมศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ มีลักษณะต่างคนต่างจัด มีศูนย์หรือโรงเรียนจำนวนน้อยมากที่รวมมือประสานงานซึ่งกันและกัน ดังนั้นการจัดจึงเกิดความซ้ำซ้อนในวัตถุประสงค์ การดำเนินการและแหล่งชุมชนที่ให้บริการ ซึ่งไม่เป็นการประหยัดและยากแก่การที่จะพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น คุณภาพของสถานที่ที่ให้บริการ บุคลากร วิธีการอบรมเลี้ยงดู วัสดุอุปกรณ์ยังไม่ได้มาตรฐาน และมีความแตกต่างกันมากระหว่างศูนย์หรือโรงเรียนที่อยู่ต่างจังหวัด และระหว่างศูนย์หรือโรงเรียนในชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ยากจนกับในชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ร่ำรวย การให้บริการก็ยังไม่ครอบคลุมถึงเด็ก

¹"แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520," มิตรครู 19 (มีนาคม 2520): 27-29.

²สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัย การจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน..., หน้า 12-15.

ยากจนในชนบท แหล่งเสื่อมโทรมและเด็กที่คอยโอกาสประเภทต่าง ๆ¹ จากปัญหาดังกล่าวนี้ทำให้รัฐกำหนดนโยบายที่จะพัฒนาการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ที่จะปรับปรุงคุณภาพการจัดการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนประถมศึกษาโดยจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ อนามัย โภชนาการ สติปัญญา บุคลิกภาพและจริยธรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาและสังคม พร้อมทั้งจะทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบ กำหนดมาตรฐาน การพัฒนาเด็กวัยก่อนประถมศึกษา และอบรมผู้ดูแลเด็กให้สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานให้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน²

จากนโยบายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ารัฐเริ่มให้ความสำคัญต่อภาระหน้าที่ที่จะพัฒนาการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษามากขึ้นกว่าเดิม จึงน่าจะหวังได้ว่านับแต่บัดนี้ไป เด็กก่อนวัยเรียนจะได้รับการดูแล เอาใจใส่ให้มีพัฒนาการที่ดีและเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

เด็กก่อนวัยเรียนหมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 2-6 ปี³ จากอายุประมาณ 2 ปี เป็นต้นไป ภาษาพูดของเด็กจะพัฒนาขึ้นอย่างน่าแปลกใจ พออายุประมาณ 4 ปี เด็กก็จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามไวยากรณ์ของภาษาแม่ของเขา

¹สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา, 2525), หน้า 48.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 50.

³John H. Flavell, Cognitive Development (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1977), p. 61.

เกือบสมบูรณ์โดยที่เขาไม่ได้เรียนสิ่งเหล่านี้จากครูของเขาเลย¹ เพราะเพียงแค้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการใช้ภาษาเท่านั้น เด็ก ๆ ก็จะเรียนรู้ภาษาได้โดยไม่ต้องสอนหรือสอนเพียงเล็กน้อยด้วยความรู้สึกอย่างง่าย ๆ ในระยะเริ่มต้นภาษาที่เด็กวัยนี้ใช้จะอยู่ในวงจำกัด เพราะเด็กยังรู้คำศัพท์น้อย / ขาดความสามารถที่จะนำเอาคำต่าง ๆ มารวมกัน / และการผสมผสานความคิดเพื่อบรรยายออกมาเป็นคำพูด แต่ความสามารถเหล่านี้จะพัฒนาขึ้นอย่างมากในช่วงอายุ 3-5 ปี ในตอนปลายช่วงอายุดังกล่าวนี้เด็กส่วนมากจะใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่วและมีความสมบูรณ์สูงสุด พัฒนาการทางภาษาจะปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนหลายระดับภายในช่วงเวลา 6 ปีแรกของชีวิต²

ธรรมชาติของเด็กก่อนวัยเรียนนั้นเป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว สนใจและอยากรู้อยากเห็น มีความสังเกตจดจำพฤติกรรมต่าง ๆ ของพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ติด สนใจในตัวเอง ลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งคือ เด็กจะมีลักษณะการยึดเอาตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) เด็กจะไม่เข้าใจว่าคนอื่นคิดอย่างไร มีความรู้สึกอย่างไร เพราะคิดว่าคนอื่นคิดและรู้สึกเช่นเดียวกับตนในช่วงอายุ 3-5 ปีนั้นเด็กมีลักษณะการเอาตนเองเป็นศูนย์กลางอยู่ถึง 54-60 % ของการแสดงออก³

¹Joe L. Frost, and Joan B. Kissinger, The Young Child and the Educative Process (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1976), p. 120.

²Judith A. Schickedanz, Mary E. York, Ida Santos Stewart, and Doris White, Strategies for Teaching Young Children. (Princeton, New Jersey: Prentice-Hall, 1977), p. 110-113.

³สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้: ทฤษฎีและหลักการสำคัญบางประการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2522), หน้า 1.

ถ้าพิจารณาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์แล้วจะเห็นว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงวัยที่มีพัฒนาการสมบูรณ์คืออายุ 15 ปี นั้นแบ่งออกเป็น 4 ชั้น พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในชั้นที่ 2 เรียกว่า ชั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Preoperational Thought) คือช่วงอายุ 2-6 ปี เป็นชั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและเข้าใจเครื่องหมายท่าทางที่สื่อความหมาย เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังคงอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลและยกเหตุผลขึ้นมาอ้างอิงได้¹

เด็กวัยนี้จะมีความรู้สึกอยากเรียกร้องให้เห็นเกิดขึ้นตลอดเวลา เป็นระยะการเรียนรู้ ความคิดและความรู้สึกที่มีจะแสดงออกมาอย่างชัดเจนในรูปของคำพูดและการกระทำ อย่างไรก็ตามการตัดสินใจทุกสิ่งจากคำพูดของเด็กจะต้องทำความเข้าใจความระมัดระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากภาษาที่เด็กใช้ชั้นนั้นแม้จะมีพัฒนาการที่สมบูรณ์มากขึ้นแล้วก็ตาม แต่ก็ยังนับว่าอยู่ในวงจำกัดมาก ความคิดและการรับรู้จึงอาจผิดพลาดไปจากความเป็นจริงได้ เด็กจะมีความนึกฝันที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงในสายตาของพ่อแม่ แต่สำหรับเขาเองแล้วมันเป็นที่จริงจังและแจ่มแจ้งในโลกของเขาเองโดยที่ผู้ใหญ่ไม่มีโอกาสรู้ เพราะระยะนี้เป็นระยะคาบเกี่ยวระหว่างโลกของความฝันและความเป็นจริง²

บลูม (Bloom) ได้ศึกษาความสามารถทางสมองหรือปัญญาของบุคคล และได้แบ่งความสามารถด้านนี้ออกเป็น 6 ระดับคือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า บลูมได้สรุปว่าระดับของความสามารถทางปัญญานี้ แต่ละระดับต้องใช้ความสามารถทางสมองหรือปัญญาต่างกัน โดยระดับความรู้ความจำ เป็นขั้นที่ใช้ขบวนการคิดในระดับต่ำสุด ส่วนขั้นอื่น ๆ จะใช้

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-5.

² นวลศิริ เปาโรหิตย์, จันทมาศ ชื่นบุญ และ อรทัย (ศรีหงษ์) ชื่นบุญ, จิตวิทยาพัฒนาการ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518), หน้า 127.

ขบวนการคิดสูงขึ้นไปเป็นลำดับจนถึงขั้นประเมินค่าซึ่งเป็นขั้นที่ใช้ขบวนการคิดในระดับสูงสุด¹

* ปัจจุบันนี้การศึกษาส่วนใหญ่ต่างก็ยอมรับความจริงที่ว่า คำถามได้เข้ามา มีบทบาทสำคัญมากในการสอน แอชเนอร์ (Aschner, 1961) เรียกครูว่าเป็น "นักตั้งคำถามอาชีพ" และเขายังให้ข้อคิดที่นำฟังไว้ชื่อว่า "การตั้งคำถาม เป็นหนึ่งในหลาย ๆ วิธีซึ่งครูใช้เร้าให้นักเรียนคิดและเรียน" ทั้งนี้พิจารณาได้จากระดับความถี่ของการใช้คำถามของครู ดังตัวอย่างเช่น ครูประถมศึกษา 10 คนตั้งคำถามโดยเฉลี่ยแต่ละวันในโรงเรียนถึง 348 คำถาม (Floyd, 1960) ครูประถมศึกษา 12 คนที่สอนวิทยาศาสตร์ 1 บทจะถามคำถามโดยเฉลี่ยถึง 180 คำถาม (Moyer, 1965) และครูชั้นประถมปีที่ 5 จำนวน 14 คนตั้งคำถามโดยเฉลี่ยถึง 64 คำถามในระยะเวลาเพียง 30 นาทีของการสอนสังคมศึกษา (Schreiber, 1967) นอกจากนี้เด็ก ๆ ยังจะต้องพบกับคำถามอีกมากมายในหนังสือและการสอบ²

นักวิจัยจำนวนมากพยายามที่จะบรรยายแบบของคำถามที่ครูใช้ถาม เพื่อจะได้จัดว่าคำถามของครูนั้นจำแนกได้เป็นกี่ระดับ เพื่อจะได้กำหนดลักษณะไว้ โดยมีผลงานด้านนี้ออกมาอย่างน้อยที่สุดถึง 11 ระบบด้วยกัน (Adams, 1964; Aschner, 1961; Bloom, 1956; Carner, 1963; Clements, 1964; Gallagher, 1965; Guszak, 1967; Moyer, 1965; Pate & Bremer, 1967; Sanders, 1966; Schreiber, 1967)³ และส่วนใหญ่ของระบบการจำแนกคำถามจะประกอบด้วยลำดับชั้น

¹พจน์ สะเพียรชัย, หลักเบื้องต้นสำหรับการวิจัยทางการศึกษา เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516), อ้างถึงใน คณิศ คีกรคำแถม, "พฤติกรรมการสอนด้านการถามตอบ และด้านทักษะทั่วไป" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518), หน้า 11.

²Meredith D. Gall, "The Use of Questions in Teaching," Review of Educational Research 40 (December 1970): 707.

³ibid., p. 708.

ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการด้านความรู้ความเข้าใจ จากการจัดหมู่ลำดับชั้นที่คล้ายคลึงกันของในแต่ละระบบแล้วปรากฏว่า Bloom's Taxonomy เป็นตัวแทนรวมทั้งที่ที่สุด ในระหว่างระบบทั้งกล่าวนี้¹

บลูม และ แครทวอล กับคณะ² (Bloom and Krathwohl and associates) ได้พิจารณาแบ่งประเภทของความรู้ออกเป็น 3 ประเภท คือ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) สำหรับพุทธิพิสัยนั้น มีขอบเขตกว้างที่สุด โดยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางสติปัญญา ตั้งแต่การระลึกข้อเท็จจริงอย่างง่ายไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนขั้นสูงสุดคือระดับการสังเคราะห์และการประเมินค่า

ขอบเขตของความรู้ความเข้าใจด้านพุทธิพิสัย (Taxonomy for the Cognitive Domain) มีดังนี้คือ.

1. ความรู้ความจำ (Knowledge)

1.1 ความรู้เฉพาะเรื่อง (Knowledge of specifics)

1.11 ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ (Knowledge of terminology)

1.12 ความรู้เกี่ยวกับกฎและความจริง (Knowledge of specific facts)

1.2 ความรู้ในวิธีดำเนินการ (Knowledge of ways and means of dealing with specifics)

1.21 ความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน (Knowledge of conventions)

1.22 ความรู้เกี่ยวกับลำดับชั้นและแนวโน้ม (Knowledge of trends and sequences)

¹Ibid., p. 710.

²Scarvia B. Anderson, Samuel Ball, Richard T. Murphy, and Associates, "Taxonomies of Objectives," Encyclopedia of Educational Evaluation (San Francisco: Jossey-Bass, 1975), pp. 419-420.

- 1.23 ความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภท (Knowledge of classifications and categories)
- 1.24 ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ (Knowledge of criteria)
- 1.25 ความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินงาน (Knowledge of methodology)
- 1.3 ความรู้รวบยอดในเรื่อง (Knowledge of the universals and abstractions in a field)
 - 1.31 ความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาและการขยายหลักวิชา (Knowledge of principles and generalizations)
 - 1.32 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง (Knowledge of theories and structure)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)
 - 2.1 การแปลความ (Translation)
 - 2.2 การตีความ (Interpretation)
 - 2.3 การขยายความ (Extrapolation)
3. การนำไปใช้ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)
 - 4.1 การวิเคราะห์ความสำคัญ (Analysis of elements)
 - 4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of relationships)
 - 4.3 การวิเคราะห์หลักการ (Analysis of organizational principles)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)
 - 5.1 การสังเคราะห์ข้อความ (Production of a unique communication)
 - 5.2 การสังเคราะห์แผนงาน (Production of a plan, or proposed set of operations)
 - 5.3 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ (Derivation of a set of abstract relations)

6. การประเมินค่า (Evaluation)

6.1 การประเมินค่าโดยข้อเท็จจริงภายใน (Judgments in terms of internal evidence)

6.2 การประเมินค่าโดยอาศัยเกณฑ์ภายนอก (Judgments in terms of external criteria)

เกี่ยวกับการตั้งคำถามของครูตามระดับความยากง่ายของขบวนการคิดทั้ง 6 ระดับของบลูม นั้น โดยทั่วไปแล้วนักการศึกษาที่มีความคิดเห็นว่า ครูควรจะเน้นพัฒนาการทางทักษะการคิดอย่างวิเคราะห์ของนักเรียนมากกว่าทักษะในการเรียนรู้และการจำข้อเท็จจริงได้ (Aschner, 1961; Carner, 1963; Hunkins, 1966) กระนั้นก็ตามงานวิจัยซึ่งขยายวงกว้างออกไปในรอบครึ่งศตวรรษนี้แสดงให้เห็นว่าคำถามของครูได้ย่ำอยู่ที่ข้อเท็จจริงมากกว่า¹ และไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในแบบของคำถามซึ่งครูเน้นอยู่ในห้องเรียนเลย เพราะประมาณ 60 % ของคำถามของครูต้องการให้นักเรียนจดจำข้อเท็จจริง มีเพียง 20 % เท่านั้นที่ต้องการให้นักเรียนคิดและเหลืออีก 20 % เป็นคำถามเกี่ยวกับวิธีการ (procedural)²

เด็กก่อนวัยเรียนมักใช้ภาษาพูดแบบเด็ก ๆ ในการตอบคำถาม เมื่ออยู่ในโรงเรียนจำนวนคำที่เด็กนำมาใช้ในการเรียนจึงขึ้นอยู่กับจำนวนคำที่เด็กพูดได้ ครูเป็นบุคคลสำคัญในการตั้งคำถามให้เด็กคิด ถ้าเด็กได้รู้จักฝึกคิดตั้งแต่วัยนี้แล้วเมื่อโตขึ้นเขาก็จะเป็นคนที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศสืบต่อไป

จากการที่ได้ทราบธรรมชาติของเด็กก่อนวัยเรียนเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาพูด และพัฒนาการทางสติปัญญา กับระดับความสามารถทางสมองหรือปัญญาของบุคคลและการตั้งคำถามของครูดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าเด็กก่อนวัยเรียนจะมีความสามารถในการพูดเพื่อตอบคำถามประเภทต่าง ๆ ในระดับใดตามแนวการจำแนกความสามารถ

ทง ๕ มอ ๕๕๖ ๕๗๖๖ ๕๗๖๖ ๕๗๖๖ ๕๗๖๖

¹Meredith D. Gall, "The Use of Questions in Teaching,"

Review of Educational Research, p. 712.

²Ibid., p. 713.

ทางสมองหรือสติปัญญาของบลูม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การสนองตอบของเด็กก่อนวัยเรียนต่อคำถามประเภทต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษารวบรวมความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาและสติปัญญาของเด็กก่อนวัยเรียน หลักและการใช้ภาษาไทยชั้นพื้นฐาน จากวิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา บทความ และเอกสาร

2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 เกณฑ์สำหรับวัดความสามารถทางสติปัญญา จากการจำแนกความสามารถทางสมองหรือสติปัญญาของบลูม (Taxonomy for the Cognitive Domain)¹

2.2 เกณฑ์สำหรับวัดระดับการใช้ภาษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ความแตกต่างทางด้านปริมาณวัดจากความยาวของคำตอบ และความแตกต่างทางด้านคุณภาพวัดจากความซับซ้อนของการใช้ประโยคในการตอบ โดยคัดแปลงจากเกณฑ์ของจินตนา เนียมเปีย²

2.3 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย

2.3.1 สิ่งเร้าเพื่อให้เด็กคิดก่อนตอบคำถาม เป็นเรื่องสั้นประกอบภาพที่ผู้วิจัยเล่าให้เด็กฟังก่อนถาม

¹ Scarvia B. Anderson, Samuel Ball, Richard T. Murphy, and Associates, "Taxonomies of Objectives," Encyclopedia of Educational Evaluation, pp. 419-420.

² จินตนา เนียมเปีย, "พัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำ และความซับซ้อนของประโยคของเด็กก่อนวัยเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521), หน้า 5-6.

2.3.2 คำถาม 12 คำถาม แบ่งเป็นประเภทความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ประเภทละ 2 คำถาม

3. นำเครื่องมือ (2.1, 2.2, 2.3) ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเครื่องมือ (2.3) ไปทดลองใช้กับเด็กก่อนวัยเรียน อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 7 คนซึ่งมีใช้ตัวอย่างประชากร ที่โรงเรียนเซาทอง อำเภอ พุทธะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ แล้วนำเครื่องมือ (2.3) มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. นำเครื่องมือ (2.3) ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) จากจำนวนเด็กทั้งหมด 63 คนในชั้นเด็กเล็ก 3 ห้องเรียนของโรงเรียนพุทธะวิทยา โรงเรียนพุทธศึกษาการ และโรงเรียนอินทารามวิทยา อำเภอพุทธะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

การเก็บข้อมูลเป็นการถาม-ตอบคำถามเป็นรายบุคคล โดยผู้วิจัยเป็นผู้ถามและเด็กเป็นผู้ตอบ ผู้วิจัยบันทึกคำตอบของเด็กด้วยการจดและควยเพบบันทึกเสียง

5. ให้ผู้ช่วยวิจัยตรวจสอบว่าการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรของผู้วิจัยกับเพบบันทึกเสียงที่เก็บข้อมูลมานั้นถูกต้องตรงกันหรือไม่ และให้ผู้ช่วยวิจัยออกความคิดเห็นว่า เห็นด้วยหรือไม่กับการตัดสินใจแยกประเภทการสนองตอบของเด็กที่ผู้วิจัยได้บันทึกไว้

6. นำผลการพิจารณาของผู้วิจัยกับผู้ช่วยวิจัย เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียนพิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

7. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาการ้อยละ

8. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปราย และเสนอแนะ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 5 - 6 ปี บริบูรณ์ ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2523 ในโรงเรียนพุทธะวิทยา โรงเรียนพุทธะศึกษาการ และโรงเรียนอินทารามวิทยา อำเภอ พุทธะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

2. เกณฑ์ในการวิเคราะห์การสนองตอบ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ดังนี้

2.1 เกณฑ์การวิเคราะห์ระดับการใช้ภาษา เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
ตัดแปลงจากเกณฑ์ของจินตนา เนียมเปีย¹

2.2 เกณฑ์การพิจารณาวิเคราะห์ระดับความสามารถในการคิด และการ
ให้เหตุผลสร้างจากแนวทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการของเพียเจต์²

3. การวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างสถานภาพทางสังคม
และเศรษฐกิจของครอบครัว การศึกษาของบิดา มารดา ขนาดของครอบครัว ดินที่อยู่และ
เพศ ซึ่งอาจมีผลต่อความสามารถในการพูด การคิด และการให้เหตุผลของเด็ก

4. การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาแนวคิดในการสนองตอบของเด็ก ไม่ใช่ศึกษาผล
สัมฤทธิ์ในการตอบคำถาม

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสามารถใช้เป็นสิ่งที่เราให้เด็กสนองตอบ
เป็นคำพูดได้ เพราะการสร้างเครื่องมือได้ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน
ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ แล้วได้นำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่อีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะนำไปใช้เก็บ
ข้อมูล จึงเชื่อได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้วัดการสนองตอบของเด็กก่อนวัยเรียนได้
ตามระดับความยากง่ายของคำถาม

2. เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์การสนองตอบ เป็นเกณฑ์ที่สามารถเชื่อถือได้
เพราะ

2.1 เกณฑ์วิเคราะห์ระดับการใช้ภาษา แยกเป็นเชิงปริมาณวัดจากความยาว
ของประโยคสนองตอบ และเชิงคุณภาพวัดจากความซับซ้อนของประโยคสนองตอบ เกณฑ์
นี้ตัดแปลงจากเกณฑ์ซึ่งจินตนา เนียมเปีย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

¹อ้างถึงแล้วในหน้า 10.

²สรุปจากทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการตามรายละเอียดในเอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง.

ได้ใช้ทำการวิจัยมาแล้วในปี พ.ศ. 2521 และสอดคล้องกับ เจนนิ่งส์ (Jennings)¹ มหาวิทยาลัยจอร์เจีย สหรัฐอเมริกา ซึ่งทำวิจัยในปี ค.ศ. 1978 ก็วิเคราะห์การใช้ภาษาในสองลักษณะนี้เช่นเดียวกัน

2.2 เกณฑ์วัดความสามารถในการคิด และการให้เหตุผล สร้างจากแนวทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการของเพียเจต์ ซึ่งนักการศึกษาโดยทั่วไปใช้เป็นแนวทางการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน

ความจำกัดของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนจำกัดเพียง 30 คนเท่านั้น และเป็นเด็กก่อนวัยเรียนจากโรงเรียนในชนบท มีโคครอบคลุมถึงเด็กจากโรงเรียนในเมือง ข้อค้นพบและข้อสรุปจากการวิจัยเรื่องนี้จึงจำกัดอยู่ที่การนำผลไปใช้ กล่าวคือ ไม่สามารถนำผลไปใช้เปรียบเทียบได้กับเด็กก่อนวัยเรียนซึ่งอยู่โรงเรียนในเมืองกับเด็กก่อนวัยเรียนซึ่งไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน แต่จะใช้เปรียบเทียบกับเด็กก่อนวัยเรียนซึ่งอยู่โรงเรียนในชนบทได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลทั้งหมด ได้ผ่านการตรวจแก้ไขปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียน 3 ท่าน และได้ทดลองใช้พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข แต่ไม่ได้มีการศึกษาค่าของความเที่ยง (Validity) และความตรง (Reliability) ของเครื่องมือ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กก่อนวัยเรียน หมายถึงเด็กที่อายุ 5 - 6 ปีบริบูรณ์
2. การสนทนา หมายถึงการตอบคำถามของเด็กโดยใช้คำพูด และรวมถึงภาษาท่าทางในการตอบคำถามด้วย

¹Diane Faulk Jennings, "An Analysis of the Responses of Children to Various Levels of Questions," Dissertation Abstracts International 39 (January 1979): 4041-A.

3. คำถามหลายระดับ หมายถึงคำถาม 6 ระดับของบลูม ตั้งแต่ระดับที่ใช้
กระบวนการคิดง่ายที่สุด จนถึงยากที่สุด คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้
การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ตามลำดับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้เครื่องมือสำหรับศึกษาวิเคราะห์การสนองตอบของเด็กก่อนวัยเรียนต่อ
คำถามหลายระดับ

2. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กก่อนวัยเรียน
ทราบว่าเด็กมีการสนองตอบคำถามระดับต่าง ๆ อย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ
ปรับปรุงการเรียนการสอนในระดับนี้ได้

3. เป็นแนวทางให้ครู ผู้ปกครอง และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับเด็กก่อนวัยเรียน
ได้ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา และสติปัญญาของเด็กก่อนวัยเรียนให้เป็นที่
เหมาะสม

4. เป็นแนวทางในการศึกษาคนคว้าเกี่ยวกับการสนองตอบของเด็กในวัยที่สูง
ขึ้นหรือในวัยเดียวกันนี้ในขอบเขตที่แตกต่างกันต่อไป.

5. นักการศึกษาเกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียน จะได้ใช้ผลจากการวิจัยครั้งนี้ให้
เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร และการวางแผนสร้างโครงการสำหรับการศึกษาของ
เด็กก่อนวัยเรียน และในการเตรียมตัวครูผู้ที่จะสอนเด็กก่อนวัยเรียนด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย